



Sygn. akt SDI 23/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

Protokolant Anna Kuras

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Naczelnej Rady Adwokackiej
adw. Tadeusza Krzemińskiego

w sprawie aplikantki adwokackiej M. K.

obwinionej z § 63 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 9 września 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę obwinionej,

od orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury

z dnia 26 stycznia 2013 r.,

utrzymującego w mocy orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w [...]

z dnia 12 grudnia 2011 r.

**uchyla zaskarżone orzeczenie i sprawę obwinionej M. K.
przekazuje Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury do
ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Aplikantka adwokacka M. K. została obwiniona o to, że:

1. w dniu 16 lutego 2011 r. w B. w piśmie kierowanym do Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w [...] okazała brak szacunku do władz samorządu adwokackiego, używając sformułowań niegodnych aplikanta adwokackiego, czym naruszyła § 61 Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu;
2. w okresie od dnia 3 lutego 2011 r. do 17 lutego 2011 r., pomimo wezwania z dnia 1 lutego 2011 r., wydanego przez Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w [...] nie wykonała decyzji Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w [...] w przedmiocie przedstawienia umowy łączącej ją z pracodawcą- Starostwem Powiatowym w [...],, czym naruszyła § 63 Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu.

Orzeczeniem z dnia 12 grudnia 2011 r., sygn. akt .../2011, Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w [...]:

1. uniewinnił obwinioną od zarzutu opisanego w punkcie 1.;
2. uznał obwinioną M. K. za winną tego, że w okresie od dnia 17 lutego 2011 r. do 12 grudnia 2011 r. pomimo skierowanego do niej pisma Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej z dnia 1 lutego 2011 r., doręzonego w dniu 3 lutego 2011 r., zobowiązującego do przedstawienia umowy łączącej ją ze Starostwem Powiatowym, nie zastosowała się do polecenia Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej zawartego w tym piśmie, tj. czynu z § 63 Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu i za to na podstawie art. 81 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze, orzekł wobec niej karę nagany.

Orzeczenie to zostało zaskarżone przez Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Rady Adwokackiej w [...] oraz przez obwinioną M. K.

Rzecznik Dyscyplinarny w złożonym odwołaniu zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. rażącą niewspółmierność (łagodność) kary orzeczonej w pkt. 2 orzeczenia, tj. kary nagany, podczas gdy okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego dokonanego przez obwinioną, w szczególności jego charakter, nastawienie złej woli oraz postawa obwinionej przemawiały za orzeczeniem kary w postaci wydalenia z adwokatury;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia w pkt. 1 mający wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, iż sformułowania użyte w piśmie z dnia 16 lutego 2011 r. nie są obraźliwe, podczas gdy treść w/w pisma odnoszącego się w sposób arogancki do władz adwokatury świadczy o negatywnym nastawieniu oraz braku szacunku jego autora do Dziekana ORA w [...].

Podnosząc te zarzuty, Rzecznik Dyscyplinarny wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia w pkt. 2 poprzez orzeczenie kary wydalenia z adwokatury oraz uchylenie zaskarżonego orzeczenia w części dotyczącej pkt. 1 i w tym zakresie przekazanie sprawy Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Rady Adwokackiej w [...] do ponownego rozpoznania.

Obwiniona M. K. zaskarżyła orzeczenie w pkt. 2 i zarzuciła mu:

- I. obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a mianowicie:
 - a) przepisu art. 17 § 1 k.p.k. pkt 9-11 wobec nierozpoznania przez Prezydium NRA jej odwołania od uchwały ORA w [...] polecającej rzecznikowi dyscyplinarnemu wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w tej sprawie, chociaż zgodnie z zaprezentowanym przez nią na rozprawie pismem z Ministerstwa Sprawiedliwości odwołanie takie służyło do Prezydium NRA, które zgodnie z ustawą- Prawo o adwokaturze ma nadzór nad działaniem rzecznika dyscyplinarnego, łącznie z możliwością odwołania go i której stanowisko odrzucające zasadność zainicjowania postępowania dyscyplinarnego mogło przesądzić o zaistnieniu procesowych przesłanek negatywnych wymienionych w powyższych trzech punktach tego artykułu,
 - b) przepisu art. 14 § 1 k.p.k. poprzez skazanie obwinionej za czyn nieobjęty aktem oskarżenia stanowiący o niezastosowaniu się do polecenia dziekana ORA w [...] w okresie od 17 lutego 2011 r. do 12 grudnia 2011 r., podczas gdy obwinionej zarzucono w/w działanie w okresie od 3 lutego 2011 r. do 17 lutego 2011 r., zaś próbę dokonania ewentualnej modyfikacji przez rzecznika dyscyplinarnego zarzutu poprzez rozszerzenie go do 12 grudnia 2011 r. należy uznać za bezskuteczną z uwagi na wyrażenie oświadczenia w tym zakresie już po zamknięciu przewodu sądowego,

- c) przepisu art. 398 § 1 k.p.k. poprzez rozpoznanie na tej samej rozprawie nowego oskarżenia, mimo braku zgody obwinionej w tym zakresie, w sytuacji kiedy oskarżyciel zarzucił inny czyn oprócz objętego aktem oskarżenia,
 - d) przepisu art. 367 § 1 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. poprzez nieuprzedzenie obwinionej o możliwości modyfikacji ram czasowych okresu popełnienia czynu przypisywanego obwinionej, co uniemożliwiło przygotowanie do obrony, zgłoszenie dowodów, wypowiedzenie się co do wszystkich kwestii podlegających rozstrzygnięciu,
 - e) obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k., polegającą na naruszeniu zasady swobodnej oceny dowodów poprzez uznanie, że obwiniona nie zastosowała się do pisma dziekana ORA, zobowiązującego do złożenia przedmiotowej umowy o pracę (rzekomego polecenia dziekana ORA), a pozbawionego podstawy prawnej, podczas gdy prawidłowa ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym wyjaśnień obwinionej i zeznań świadka, dokonana przy uwzględnieniu swobodnej oceny dowodów prowadzi do wniosku, że obwiniona odpowiadając na pismo dziekana działała zgodnie z ciążącymi na niej obowiązkami i w ramach przysługujących jej uprawnień, wobec czego nie jest możliwe przypisanie jej zarzucanego czynu;
- II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na treść tego wyroku, będący skutkiem naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, polegający na bezpodstawnym i absolutnie dowolnym przyjęciu, że:
- a) dziekan ORA pismem z dnia 1 lutego 2011 r. wydała polecenie obwinionej, podczas gdy pismo to w istocie miało charakter prośby (o czym świadczy dobitnie trzykrotne użycie słowa „proszę”), a nadto nie zawierało podstawy prawnej działania dziekana, co jest obligatoryjne w przypadku działania władz adwokatury wobec jej członków jako zdecentralizowanej na rzecz korporacji formy wykonywania władzy publicznej,
 - b) obwiniona miała obowiązek złożyć dziekanowi ORA w [...] umowę o pracę łączącą ją ze Starostwem Powiatowym, podczas gdy w związku z toczącym

się przeciwko niej postępowaniem dyscyplinarnym, gdzie zarzut wiąże się z jej zatrudnieniem, nie mogła ona pozwolić sobie na rezygnację ze swoich uprawnień procesowych, tj. prawa do obrony, nie wiedząc w jakim celu dziekan ORA chce użyć przedmiotowej umowy;

- III. z daleko posuniętej ostrożności procesowej, gdyby jednak Sąd odwoławczy nie uznał za zasadne powyższych zarzutów i twierdzeń, dzielając tym samym sposób procedowania Sądu I instancji i dokonanych przez niego ustaleń, obwiniona podniosła zarzut obrazy prawa materialnego, a mianowicie § 63 Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie obwinionej winną naruszenia tego przepisu mimo, że:
- a) pismo dziekana skierowane do obwinionej nie miało waloru obowiązującej uchwały czy innej obowiązującej decyzji władz adwokatury, zatem nie mogło dojść do niestosowania się do aktu o tym charakterze,
 - b) obwiniona odpowiadając na pismo dziekana wskazała, że działa w ramach przysługujących jej uprawnień obrończych związanych z toczącym się przeciwko niej postępowaniem, zatem nie jest możliwe uznanie, że w tych warunkach obwiniona dopuściła się naruszenia jakiejkolwiek normy;
- IV. nadto na podstawie art. 440 k.p.k. obwiniona podniosła zarzut rażącej niesprawiedliwości, która miałaby miejsce w przypadku utrzymania w mocy w zaskarżonej części wyroku Sądu I instancji, wobec:
- a) pogwałconego tym orzeczeniem, a gwarantowanego konstytucyjnie prawa do obrony (w tym prawa do nie samooskarżania się) i wolności konstytucyjnej, polegającej na tym, że nikogo nie można zmusić do działania, jeżeli prawo mu tego nie nakazuje,
 - b) oraz wobec faktu, że finalnie pismem z dnia 3 stycznia 2012 r., powołując się na § 13 pkt 1 Uchwały nr 55/2011 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 19 listopada 2011 r., dziekan ORA wystąpił do obwinionej o złożenie kopii umowy łączącej obwinioną z pracodawcą, co obwiniona, wobec praworządnego działania organu adwokatury uczyniła, na co złożyła stosowne potwierdzenie.

W konsekwencji obwiniona M. K. wniosła o:

- uchylenie orzeczenia w zaskarżonej części i umorzenie postępowania,
- ewentualnie o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie obwinionej od popełnienia przypisanego jej w pkt. 2 orzeczenia czynu,
- lub o uchylenie orzeczenia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury, orzeczeniem z dnia 26 stycznia 2013 r., utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w [...] z dnia 12 grudnia 2011 r.

Kasację od prawomocnego orzeczenia wniósł obrońca obwinionej M. K., który zaskarżając orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego utrzymujące w mocy orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w [...] w zakresie pkt. 2, podniósł zarzuty m.in.: rażącego naruszenia prawa materialnego, a mianowicie § 63 Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu poprzez błędną jego wykładnię, naruszenia prawa do obrony, rażącego naruszenia przepisów postępowania, które to naruszenie mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a to art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. oraz naruszenia prawa materialnego przez naruszenie art. 80 ustawy- Prawo o adwokaturze przez błędną wykładnię tego przepisu, polegającą na uznaniu, że obwiniona, która zakończyła aplikację adwokacką, a zatem nie jest już aplikantem w rozumieniu tego przepisu może odpowiadać dyscyplinarnie. W konkluzji obrońca obwinionej wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie obwinionej od popełnienia przypisanego jej czynu, ewentualnie o umorzenie postępowania lub o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy M. K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury w Warszawie.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Naczelnej Rady Adwokackiej na rozprawie przed Sądem Najwyższym wniósł o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ma rację obrońca obwinionej wskazując w kasacji, że orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury zostało wydane z rażącym naruszeniem przepisów art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.

Przepis art. 433 § 2 k.p.k. nakazuje sądowi odwoławczemu rozważenie wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym. Z przepisem tym koresponduje w swej treści art. 457 § 3 k.p.k. w tym sensie, że nieprawidłowe sporządzenie uzasadnienia orzeczenia przez sąd odwoławczy z reguły dowodzi, iż sąd ten nie rozpoznał w sposób należyty wniesionego środka odwoławczego.

Uzasadnienie orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 26 stycznia 2013 r. w swej merytorycznej treści liczy zaledwie dwa zdania, w których nie odniesiono się do żadnego z wieloaspektowych zarzutów podniesionych przez obwinioną w odwołaniu. Wskazać należy, że w taki sam sposób, z rażącą obrazą wskazanych powyżej przepisów, Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury sporządził również uzasadnienie swojego orzeczenia z dnia 28 stycznia 2012 r., sygn. WSD .../11. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 września 2012 r., sygn. SDI 26/12 dał wyraz swojej dezaprobaty dla takiego sposobu sporządzania uzasadnień orzeczeń. Przytoczenie tego faktu ma o tyle znaczenie, że sprawa ta dotyczyła tej samej obwinionej aplikantki adwokackiej M. K. i czynu bezpośrednio związanego z czynem będącym przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie. Tego rodzaju postępowanie nie powinno mieć miejsca szczególnie w sprawie, gdy popełnienie określonych czynów zarzuca się aplikantowi adwokackiemu, dla którego działania członków Wyższego Sądu Dyscyplinarnego powinny stanowić przykład i wzór do naśladowania.

Z uwagi na to uchybienie, mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę obwinionej M. K. przekazał Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Odnoszenie się do innych zarzutów podniesionych w kasacji obecnie jest bezprzedmiotowe (art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. i art. 95n Prawa o adwokaturze).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy rozważyć wnikliwie wszystkie zarzuty podniesione w odwołaniu obwinionej, w tym Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury powinien się wypowiedzieć co do charakteru prawnego polecenia Dziekana ORA w [...] zawartego w piśmie z dnia 1 lutego 2011 r., w kontekście przewinienia dyscyplinarnego z § 63 Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu.

Na zakończenie wskazać należy na wadliwy sposób sporządzenia kasacji. Podnoszone przez skarżącego uchybienia przeplatają się z ich faktycznym uzasadnieniem, natomiast część kasacji zatytułowana „uzasadnienie” zawiera tylko i wyłącznie wykazanie osobistych krzywd, jakich doznał w minionym okresie obrońca obwinionej, będący prywatnie jej ojcem, co nie powinno mieć miejsca w tego rodzaju piśmie kierowanym do Sądu Najwyższego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.